

UOT № 343.1

**CİNAYƏT PROSESİNDƏ VƏKİL ARAŞDIRMASI İNSTİTUTUNA
NORMATİV ƏSAS VERƏN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ HÜQUQİ MƏNBƏLƏR**

F.Y.Xəlilov

AMEA Hüquq və İnsan Haqları İnstitutu
Bakı, H.Cavid prospekti 115
e-mail: ph_d@mail.ru

Açar sözlər: cinayət prosesi, vəkil araşdırması, normativ əsaslar, milli qanunlar

Keywords: criminal proceeding, lawyer investigation, normative framework, national laws

Ключевые слова: уголовный процесс, адвокатское расследование, нормативные основы, национальные законы

Cinayət prosesində vəkil araşdırması institutunun hüquqi əsasını, ilk növbədə, Azərbaycan Respublikasının 12 noyabr 1995-ci il tarixli Konstitusiyasının ayrı-ayrı müddələri təşkil edir. Məhz Konstitusiyada müəyyən edilmiş prinsiplər və digər hüquq normaları vəkil araşdırması üçün təməl hüquqi baza yaratmış olur. Onlara ayrı-ayrılıqda baxaq.

Hesab edirik ki, vəkil araşdırması institutu, ilk öncə, Konstitusiyada təsbit edilmiş dövlətin ali məqsədi ilə bir arada nəzərdə keçirilməlidir (Konstitusiyanın 12-ci maddəsinin I hissəsi). Fikrimizcə, vəkil araşdırması hüquqi yardım almaq üçün vəkilə müraciət etmiş şəxslərin hüquqlarının və qanuni maraqlarının müdafiə və təmin edilməsi ilə əlaqəli bir institut olduğu üçün bu kimi hüquq institutlarının mövcudluğunun dövlətin ali məqsədi ilə bir araya sığdığını, hətta müəyyən mənada ondan irəli gəldiyini qeyd etmək olar. Vəkil araşdırmasının konstitusion-hüquqi əsası qismində nəzərdən keçirilə biləcək daha bir müddə Konstitusiyanın "İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının müdafiəsi" adlanan 26-cı maddəsidir. Zənnimizcə, hüquqi yardım göstərilməsi ilə əlaqədar vəkillərin öz araşdırmalarını aparmaları heç bir qanunla qadağan edilmədiyi üçün, əksinə, qanunda təsbit edilmiş olduğu üçün, o, hüquq və azadlıqların səmərəli müdafiə vasitələrindən biri hesab edilə bilər. Konstitusiyanın məlumat azadlığına təminat verən 50-ci maddəsinə də vəkil araşdırmasının konstitusion əsaslarından biri kimi baxmaq olar, çünki mahiyyətinə görə vəkil araşdırması ən ümumi mənada məhz hüquqi yardım göstərilməsi ilə əlaqədar məlumatların toplanmasına yönəlmiş fəaliyyətdir və vəkil üçün zəruri məlumatları əlçatan edən hüquqi mühitin mövcud olmadığı bir şəraitdə bu institutun səmərəli mövcudluğundan danışmaq mümkün deyil. Odur ki, hər kəsin istədiyi məlumatı qanuni yolla axtarmaq hüququnu özündə ehtiva edən məlumat azadlığı da vəkil araşdırması üçün əhəmiyyətli hüquqi əsas kimi çıxış edir. Konstitusiyanın 57-ci maddəsində təsbit edilmiş müraciət etmək hüququna da müəyyən mənada vəkil araşdırmasının hüquqi əsası kimi çıxış edən norma kimi baxmaq olar. Hesab edirik ki, vəkil araşdırması vasitəsi kimi vəkil sorğularının verilməsi hüququ məhz Konstitusiyada təsbit edilmiş müraciət etmək hüququ ilə qarşılıqlı əlaqədə başa düşülə bilər.

Heç şübhəsiz, vəkil araşdırmasının konstitusion-hüquqi əsaslarından bəhs edərkən, Konstitusiyanın hüquqi yardım almaq hüququnu təsbit edən 61-ci maddəsi xüsusi qeyd edilməlidir. Məhz həmin maddə hər kəsin yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım almaq hüqu-

quna təminat verməklə, ölkədə peşəkar hüquqi yardım göstərən şəxslərin, o cümlədən, vəkillərin fəaliyyətinin hüquqi əsasını təşkil edir. Bununla belə, göstərilən hüquqi yardımın "yüksək keyfiyyət" meyarları Konstitusiyanın özündə və sahəvi qanunlarda birbaşa təsbit edilmədiyi üçün, doktrinal mənbələrinin ümumiləşdirilməsindən belə nəticə çıxarmaq olar ki, belə keyfiyyət özündə hüquqi yardımın ali təhsilli hüquqşünaslar və məhz bu işdə ixtisaslaşmış peşəkarlar tərəfindən göstərilməsi ilə yanaşı, təmsil və müdafiə olunan hüquq və qanuni maraqların səmərəli şəkildə təmin edilməsinə xidmət edən fəaliyyəti (zəruri həcmdə və zəruri keyfiyyətdə hüquqi məsləhətlərin verilməsini, hüquqi yardımın göstərilməsi üçün zəruri olan bütün sənədlərin tərtib edilməsini, zəruri müraciətlərin edilməsini və s.), o cümlədən, buna ehtiyac duyulan hallarda vəkil araşdırmasının həyata keçirilməsini də ehtiva edir (5, s.13-19; 6, s.76-83; 7, s.18-19).

Vəkil araşdırmasının hüquqi əsasını təmin edən daha bir müddəa hüquqi yardım almaq hüququndan az əhəmiyyətli olmayan təqsirsizlik prezumpsiyasıdır. Bu müddəanın tərkib elementləri kimi bəzi normalar vəkil araşdırmasının prosesual formasının və hüquqi mahiyyətinin müəyyən edilməsinə birbaşa təsir edir. İlk növbədə, nəzərə alınmalıdır ki, Konstitusiyanın 63-cü maddəsinin III hissəsinə əsasən, cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən şəxs özünün təqsirsizliyini sübuta yetirməyə borclu deyildir. Vəkil araşdırması sübutların toplanması ilə bağlı olan bir fəaliyyət olduğu üçün nəzərdən keçirilən müddəa bu fəaliyyətin hüquqi təbiətinin əsas determinantı hesab edilə bilər. Belə ki, qeyd edilən müddəa cinayət təqibinə məruz qalan şəxsin təqsirsizliyinin sübut edilməsi üzrə öhdəliyin onun müdafiəsini həyata keçirən vəkilin üzərində qoyulmasını istisna edir. Bu mənada, cinayət təqibinə məruz qalmış şəxsin təqsirsizliyinin sübutlarını axtarmaq, əldə etmək və məhkəməyə təqdim etmək istiqamətində vəkil araşdırmasının aparılması hər zaman müdafiə tərəfinə məxsus bir hüquq kimi qalmalıdır, heç bir halda təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsini həyata keçirən vəkilin üzərinə bir öhdəlik kimi qoyulmamalıdır (4, s.41). Qeyd edilən normalarla yanaşı, həmçinin nəzərə alınmalıdır ki, Konstitusiyanın 125-ci maddəsinin VII hissəsinə əsasən, məhkəmə icraatı həqiqətin müəyyən edilməsini təmin etməlidir. Məhkəmələrin belə bir vəzifənin öhdəsindən gəlməsi üçün onlar hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən toplanılmış birtərəfli, əksər hallarda ittihama meylli sübutların tədqiqi ilə məhdudlaşmamalı, iş üzrə bir-birindən fərqlənən sübutların tədqiqinə və onlardan hansının obyektiv reallığı daha dəqiq əks etdirməsinin müəyyən edilməsinə diqqətlə yanaşmalıdırlar. Bu mənada, milli hüquq sistemi daxilində vəkil araşdırması kimi bir institutun mövcudluğu məhkəmələrin həqiqəti müəyyən etmək vəzifəsinin həllinə öz müsbət təsirini göstərən amil kimi də çıxış edir.

Nəhayət, Konstitusiyanın 127-ci maddəsinin də bir sıra müddəalarının cinayət prosesində vəkil araşdırması institutu üçün hüquqi baza təşkil etdiyi qeyd edilməlidir. Belə ki, həmin maddənin VII hissəsinə əsasən, məhkəmə icraatı çəkişmə prinsipi əsasında həyata keçirilir; VIII hissəsinə əsasən, məhkəmə icraatının istənilən mərhələsində hər kəsin müdafiə hüququ təmin olunur; IX hissəsinə əsasən isə ədalət məhkəməsi təqsirsizlik prezumpsiyasına əsaslanır.

Məhkəmə icraatının çəkişmə prinsipi əsasında həyata keçirilməsi icraatda iştirak edən tərəflərin hüquqi imkanlarının bərabərliyini, bu imkanlar isə, ilk növbədə, tərəflərin öz mövqelərini əsaslandırmaq üçün istifadə edə bildikləri üsul və vasitələrin adekvatlığını nəzərdə tutur. Məlumdur ki, cinayət mühakimə icraatında işlərin böyük əksəriyyəti üzrə məhkəmə baxışı üçün materiallar cinayət təqibi orqanları tərəfindən hazırlanır. Bundan başqa, həmin materiallar məhkəməyə cinayət təqibi orqanları tərəfindən tərtib edilən və it-

tiham tərəfinin mövqeyini ümumiləşdirən prosessual aktla (ittiham aktı, yekun protokol və s.) göndərilir. Belə olan şəraitdə məhkəmənin sərəncamına, bir qayda olaraq, ittiham tərəfinin işin həlli üçün "lazımlı" hesab etdiyi sübutlar verilir. Cinayət mühakimə icraatının çəkişmə forması tətbiq edilməzsə, reallıqda məhkəmələr məhz həmin sübutlara istinadən qərar qəbul etmək məcburiyyətində qala bilər, hazırkı vəziyyətdə isə, bu, əsasən nəzəri imkan kimi qalsa da, konseptual müstəvidə məhz çəkişmə prinsipi qarşı tərəfə də, yəni müdafiə tərəfinə də məhkəməyə öz sübutlarını təqdim etmək imkanı verir. Öz sübutlarını təqdim etmək imkanı isə məntiqi olaraq bu sübutları əldə etmək imkanını, sonuncu isə, öz növbəsində, sübutların əldə edilməsi üçün müəyyən araşdırmalar aparmaq imkanını, dolayısı ilə, vəkil araşdırmasının aparılması imkanının mövcudluğunu şərtləndirir.

Məhkəmə icraatının istənilən mərhələsində hər bir kəsin müdafiə hüququna malik olması da, həmçinin, vəkil araşdırmasına əsas verən hüquqi müddələrdəndir.

Müdafiə hüququ ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun ayrılmaz tərkib hissəsi olmaqla, müdafiənin xəyali deyil, real, təcübü və səmərəli olmasını nəzərdə tutur. Bu mənada, cinayət təqibinə məruz qalmış şəxsi müdafiə edən vəkil icraatın istənilən mərhələsində öz araşdırmasını apara və zərurət olarsa, aparılan icraatın mahiyyətinə zidd olmayan hallarda yeni sübutlar əldə edərək məhkəməyə təqdim edə bilər.

Konstitusiyadan sonra əhəmiyyətinə görə cinayət mühakimə icraatında vəkil araşdırmasının hüquqi əsaslarını müəyyən edən ikinci normativ-hüquqi akt CPM hesab edilə bilər. Cinayət prosesində vəkil araşdırmasının hüquqi əsası kimi CPM-in kifayət qədər çox maddəsinə istinad etmək mümkündür, lakin biz, elmi məqalənin həcmi ilə bağlı tələbləri rəhbər tutaraq, bizim fikrimizcə vəkil araşdırması üçün CPM-in daha əhəmiyyətli olan normalarını aşağıdakı kimi sistemləşdirməyi məqsəduyğun sayırıq. Hesab edirik ki, CPM-in 12-ci maddəsi birinci qeyd edilməlidir. Həmin maddənin müddələrinə görə, cinayət prosesində iştirak edən bütün şəxslərin Konstitusiya ilə təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına riayət olunmalıdır və cinayət prosesi gedində hər bir kəsin özünün Konstitusiya ilə təsbit edilmiş hüquq və azadlıqlarını qanunla qadağan edilməyən bütün üsul və vasitələrlə müdafiə etmək hüququ vardır. Bundan başqa, CPM-in hüquqi yardım almaq və müdafiə hüququnun təmin edilməsi prinsipini təsbit edən 19-cu maddəsi də faktiki olaraq göstərdikləri hüquqi yardımın bir forması kimi vəkillər üçün vəkil araşdırmasının aparılması hüququnun da cinayət prosesindəki təminatı kimi çıxış edir. Vəkil araşdırmasının hüquqi təbiətinin dərk edilməsi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən Konstitusiyanın 63-cü maddəsində təsbit edilmiş təqsirsizlik prezumpsiyası hüququ CPM-in 21-ci maddəsində öz inkişafını tapır. Həmin maddəyə əsasən, cinayət törədilməsində təqsirləndirilən şəxs özünün təqsirsiz olmasını sübuta yetirməyə borclu deyildir. İttihamı sübuta yetirmək, şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsi üçün irəli sürülən dəlilləri təkzib etmək vəzifəsi ittiham tərəfinin üzərinə düşür. Eynilə, vəkil araşdırmasının hüquqi imkanlarını və nəticələrinin əhəmiyyətini dövlət orqanları timsalında ittiham tərəfinin həyata keçirdiyi araşdırmalarla müəyyən qədər bərabərləşdirən, Konstitusiyanın 127-ci maddəsinin VII hissəsində təsbit edilmiş çəkişmə prinsipi CPM-in 32-ci maddəsində inkişaf etdirilmişdir. Hesab edirik ki, cinayət prosesində vəkil araşdırması institutu üçün hüquqi baza rolu oynamaq baxımından CPM-in 32-ci maddəsinin "hər bir tərəfin məhkəmədə öz mövqeyini müdafiə etmək üçün bərabər hüquqlara və imkanlara malik olması" və "hər bir tərəfin heç kimdən asılı olmayaraq müstəqil surətdə öz mövqeyini seçməsi və onu müdafiə etmək üçün vasitə və üsullarını müəyyən etməsi" haqqında müddəaları xüsusilə əhəmiyyətlidir. CPM-in 33.3-cü maddəsi də vəkil araşdır-

ması, daha dəqiq desək, onun nəticələrinin hüquqi qüvvəsinin müəyyən edilməsi üçün önəmlidir, çünki həmin maddəyə əsasən, cinayət prosesində heç bir sübutun və digər materialın qabaqcadan müəyyən edilmiş qüvvəsi yoxdur. Bu isə o deməkdir ki, vəkil araşdırması zamanı əldə edilmiş materiallar əslində dövlət orqanlarının əldə etdiyi müvafiq materiallara hüquqi qüvvəsinə görə "uduzmur", CPM-in 33-cü maddəsində təsbit edilmiş cinayət mühakimə icraatında sübutların qiymətləndirilməsi prinsipi həmin materialların məhkəmə tərəfindən qiymətləndirilməsindən sonra iş üzrə qəbul ediləcək yekun qərarın əsası kimi çıxış etmək perspektivinə təminat verir.

CPM-də təsbit edilmiş prinsip-normalarla yanaşı, cinayət prosesi iştirakçılarının hüquqi statusunu müəyyən edən bir sıra digər normalar da birbaşa, yaxud dolayı yolla cinayət prosesi iştirakçılara hüquqi yardım göstərən vəkillərin müstəqil araşdırmalar aparmaq hüququ üçün leqal əsas yaradır. Həmin normalara CPM-in 87.6.4-cü, 89.4.3-cü, 90.7.16-cı, 91.5.16-cı, 92.9.5-ci, 92.9.9-cu, 93.4.3-cü, 101.5.6-cı, 102.6.4-cü maddələrini aid etmək olar.

Vəkil araşdırması, ilk növbədə, sübutetmə fəaliyyəti ilə bağlı olduğu üçün CPM-in məhz sübutlar və sübutetmə haqqında qaydalar müəyyən edən normalarında da bu institutun mövcudluğuna hüquqi əsas verən müddəaların axtarılması məntiqlidir və CPM-in təhlili belə qənaətə gəlməyə əsas verir ki, belə müddəalar həqiqətən də mövcuddur. Belə ki, CPM-in 124.1-ci maddəsinə əsasən, məhkəmənin və ya cinayət prosesi tərəflərinin əldə etdiyi mötəbər dəlillər (məlumatlar, sənədlər, əşyalar) cinayət təqibi üzrə sübutlar hesab olunur. Göründüyü kimi, sübutlara CPM-də verilmiş leqal tərifdə tərəflərin də sübutlar əldə edə bilməsi xüsusi vurğulanmışdır və həmin tərifin semantik şərhindən belə nəticə əldə etmək olar ki, cinayət prosesinin tərəfi kimi çıxış edən hər hansı vəkilin qanuni yollarla apardığı araşdırma nəticəsində əldə etdiyi istənilən dəlil mötəbər olduğu hallarda cinayət prosesində sübut kimi çıxış edəcəkdir. Bundan başqa, CPM-in 143.3-cü maddəsi də bir daha cinayət prosesində vəkil araşdırmasına hüquqi əsas verən maddə kimi xatırlana bilər.

Qeyd etdiyimiz kimi, CPM-də vəkil araşdırmasının hüquqi əsası kimi çıxış edə biləcək normalar əslində daha çoxdur, lakin biz onlardan ən əhəmiyyətli hesab etdiklərimizi sadalamaqla, digər hüquqi mənbələrə, yəni Azərbaycan Respublikasının digər qanunlarına keçmək istərdik.

Şübhəsiz, vəkil araşdırması institutunun hüquqi əsaslarından bəhs edərkən birinci "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Qanunun adı çəkilməlidir. Vəkilin müstəqil araşdırma aparmaq hüququ və bu hüququn əsas realizə vasitələri məhz "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Qanunun 15-ci maddəsində təsbit edilmişdir. Həmçinin, məhz həmin Qanunun 7-ci maddəsinin III hissəsinin 2-ci bəndi vəkil araşdırmasının nəticələri üçün özünəməxsus "immunitet" müəyyən edir. Belə ki, qeyd edilən normaya görə, peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar vəkillər tərəfindən toplanılan sənədlər və digər sübutlar, vəkillik icraatları (dosye) istintaq və məhkəmə orqanları tərəfindən tələb edilə və götürülə bilməz. Bununla belə, "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Qanun vəkil araşdırmasının hüquqi əsasını təşkil edən yeganə qanun deyildir. Azərbaycan Respublikasının bir sıra digər qanunlarında da vəkil araşdırması institutunu hüquqi baza ilə təmin edən müddəalara rast gəlmək mümkündür.

Məsələn, "Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında" Qanunun "Cinayət təqibi xüsusi ittiham qaydasında həyata keçirildiyi halda müdafiə tərəfinin təşəbbüsü ilə ekspertizanın aparılması" adlanan 22-1-ci maddəsində, "Notariat haqqında" Qanunun "No-

tariat hərəkətləri sirrinin saxlanması" adlanan 32-ci maddəsində, "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında" Qanununun "Dövlət reyestrinin açıqlığı" adlanan 5-ci maddəsində, "İnformasiya əldə etmək haqqında" Qanunun "İnformasiyanın əldə olunmasının sorğu əsasında təmin edilməsi" adlanan III Fəslində və s. bu kimi qanunlarda vəkil araşdırması üçün hüquqi əsas yaradan müddəalara rast gəlmək mümkündür.

Bütün yuxarıda qeyd edilənlər vəkil araşdırması institutunun milli hüquqdakı əsasları idi. Bununla yanaşı, bir sıra beynəlxalq-hüquqi sənədlərdə də vəkillik fəaliyyətinin və bu fəaliyyətin ayrılmaz tərkib hissəsi olan vəkil araşdırması institutunun hüquqi əsası hesab edilə biləcək müddəalar yer almışdır.

Məsələn, Avropa Vəkillər Kollegiyaları və Hüquq Birlikləri Şurasının 28 oktyabr 1988-ci il tarixli Plenar Sessiyasında qəbul olunmuş Avropa vəkillərinin davranış Kodeksinin Preambulasında qeyd edilir ki, qanunun aliliyinə hörmətlə yanaşılan cəmiyyətlərdə vəkil xüsusi rola sahibdir. Vəkil təkcə qanunun icazə verdiyi həddə ona həvalə olunmuş tapşırıqları vicdanla yerinə yetirmir. O, ədalət mühakiməsinin maraqlarına xidmət etməklə həm ona etimad göstərən şəxslərin hüquq və azadlıqlarını müdafiə edir, həmçinin müştərisinin məsləhətçisinə çevrilir. Demokratik cəmiyyətdə vəkilin peşə funksiyalarına hörmət nümayiş etdirilməsi qanunun aliliyinin ümdə şərtidir. Bu Kodeksin 2.1.1-ci maddəsinə əsasən, vəkilin aid olduğu əksər məsələlərdə onun tam şəkildə müstəqil olması əsas şərtidir. O, eyni zamanda fərdi maraqlarından, habelə istənilən xarici təzyiqdən kənar olmalıdır. Bu cür müstəqillik hakimlərin qərəzsizliyi kimi həm də ədalət mühakiməsi üçün əhəmiyyətlidir.

Vəkillərin rolu haqqında BMT-nin əsas prinsipləri Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 27 avqust-7 sentyabr 1990-cı il tarixlərində keçirilmiş VIII Konqresində qəbul edilmişdir. Həmin prinsiplərin 13-cü bəndinin "b" yarım bəndinə əsasən, vəkillər öz müştərilərinə qanunla yol verilən bütün üsullarla hüquqi yardım göstərməlidir. Prinsiplərin 21-ci bəndinə görə isə səlahiyyətli dövlət orqanları onların sərəncamında, yaxud nəzarəti altında olan zəruri məlumatların, dosyaların və sənədlərin vəkillər üçün onların öz müştərilərinə səmərəli hüquqi yardım göstərə bilmələrindən ötrü vaxtında əlçatan olmasını təmin etməlidirlər.

"Hüquqşünas peşəsini həyata keçirmək azadlığı haqqında" üzv dövlətlərə 21 sayılı Tövsiyə Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin 25 oktyabr 2000-ci il tarixli, 727 sayılı iclasında qəbul edilmişdir. Həmin Tövsiyədə yer alan "hüquqşünasların rolu və vəzifələri" adlı prinsipin müddəalarına görə, vəkil birlikləri və digər peşəkar hüquqşünas qurumları peşə standartlarına və davranış məəcəlləsinə uyğun olmalı və müştərilərin legitim hüquqları və maraqlarının müdafiə edilməsində hüquqşünasların müstəqil, ədalətli, ciddi-cəhdlə çalışmaq vəzifələrinə təminat verilməlidir. Qeyd edilən prinsipin tərkib hissəsi kimi, hüquqşünasların müştərilər qarşısındakı vəzifələrinə aşağıdakılar aid edilir: işin nəticələri və maliyyə xərcləri barədə məlumatlar da daxil olmaqla onlara hüquq və vəzifələrini izah etmək; ilk növbədə, işin dostcasına həll edilməsinə cəhd göstərmək; müştərilərin hüquqlarını və qanuni maraqlarını müdafiə etmək və bu hüquqlara hörmət edilməsi üçün hüquqi əhəmiyyətli hərəkətlər etmək; maraqların toqquşmasından qaçmaq; öhdələrinə ağılabatan həcmdən çox olan iş götürməmək.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının 12 noyabr 1995-ci il tarixli Konstitusiyası
2. Azərbaycan Respublikasının 14 iyul 2000-ci il tarixli Cinayət-Prosessual Məcəlləsi

3. Azərbaycan Respublikasının "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" 28 dekabr 1999-cu il tarixli Qanunu
4. Калиновский К.Б. Распределение бремени доказывания в уголовном процессе: всегда ли в пользу обвиняемого? // Уголовная юстиция: связь времен. Материалы международной научной конференции. СПб., 6-8 октября 2010 г., с. 40-43
5. Киселев П.П. Адвокатское уголовное расследование как самостоятельная форма квалифицированной юридической помощи // Ученые труды российской академии адвокатуры и нотариата, 2013, № 1 (28), с. 13-19
6. Кондрат И.Н. Обеспечение права на квалифицированную юридическую помощь в сфере уголовного процесса // Законодательство, 2012, № 4, 76-83
7. Скоба Е.В. Конституционное право участников уголовного судопроизводства на получение квалифицированной юридической помощи // Адвокатская практика, 2010, № 2, с. 18-19

**NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGAL SOURCES
GIVING THE STANDARD GROUNDS FOR THE INSTITUTE OF
LAWYER INVESTIGATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS**

F.Y.Khalilov

SUMMARY

This paper considers the most important sources of law which give the standard grounds for the existence and realization of institute of lawyer investigation in criminal proceedings. As those the author considered the Constitution, the Code of Criminal Procedure, the Law "About Lawyers and Lawyer Activity", other laws, as well as some documents of an international character.

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ И МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ ИСТОЧНИКИ,
ДАЮЩИЕ НОРМАТИВНОЕ ОСНОВАНИЕ ИНСТИТУТУ АДВОКАТСКОГО
РАССЛЕДОВАНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ**

Ф.Я.Халилов

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены наиболее важные источники права, дающие нормативное основание для существования и реализации института адвокатского расследования в уголовном судопроизводстве. В качестве таковых автором рассмотрены Конституция, Уголовно-Процессуальный Кодекс, Закон «Об адвокатах и адвокатской деятельности», иные законы, а также некоторые документы международного характера.

Məqalə redaksiyaya 25 yanvar 2019 tarixində daxil olmuş, 29 yanvar 2019 tarixində isə çapa qəbul olunmuşdur.